

İLAÇ ETKİLEŞMELERİ

* 12 Nisan 2001 tarihinde Seyhan Oteli'nde düzenlenen; "İlaç Etkileşmeleri ve Kimyasal Maddelerle Olan Zedelenmeler" konulu MİEP'te Ç.Ü.Farmakoloji A.B.D. Öğretim Üyesi Prof.Dr. Fazilet AKSU tarafından anlatılan ilaç etkileşmelerini bir yazı halinde toparlayarak sunuyoruz.

İlaç etkileşmesi; bir ilaç tarafından diğer bir ilacın etkisinin kalitatif ve/veya kantitatif olarak değiştirilmesidir. Bir etkileşme için kural olarak iki ilacın etki yerinde aynı zamanda bulunması gerekir.

İlaç etkileşmeleri 3 şekilde olur:

- a- Farmosötik Etkileşmeler
- b- Farmokokinetik Etkileşmeler
- c- Farmokodinamik Etkileşmeler

a- Farmosötik Etkileşmeler: Vücut dışında oluşan etkileşmelerdir, geçimsizlik olarak ortaya çıkar. Kimyasal olarak geçimsiz bileşiklerin karıştırılması veya formülasyonu sonucu oluşur.

b- Farmokokinetik Etkileşmeler: Bir ilacın absorpsiyon, dağılım, metabolizma veya itrahının ikinci bir ilaç tarafından değiştirilmesi sonucu görülen etkileşmelerdir. Bir ilaç, diğerinin uygulama yerinden absorpsiyonunu artırarak ikinci ilacın etkisini azaltabilir. Plazma proteinleri üzerinde aynı yere bağlanan ilaçlar arasındaki yarışma sonucu ilaç etkileşmesi ortaya çıkabilir. Bir ilaç, diğerinin biyo-transformasyonunu yapan enzim sentezini arttırabilir, etkiyi azaltabilir. Enzim sistemini inhibe ederek o enzim tarafından inaktive edilen ilacın etkisini güçlendirerek etkisini uzatabilir. Bir ilaç diğerinin itrahını azaltarak etkisini arttırabilir veya itrahını arttırarak etkisini azaltabilir.

c- Farmokodinamik Etkileşmeler: Antagonizma ve sinerjizma şeklinde ortaya çıkar. Bir ilacın etkisi, ayrı bir reseptör veya mekanizma aracılığıyla aksi yönde etki yapan bir ilaç tarafından değiştirilebilir. Aynı reseptörle birleşebilen iki ilaç arasında da etkileşme olabilir.

Tüm ilaç etkileşmeleri istenmeyen etkileşmeler değildir, tek ilaçla ulaşılamayacak bazı yararlı etkileri elde etmek için biren fazla ilaç planlı olarak bir arada kullanılabilir. Buna karşılık birçok etkileşme istenmeyen türdendir ve tehlikeli sonuçlara yol açabilir.

I. İlaç	II. İlaç	Etkileşmenin Sonucu	Önlem
- Simetidin	Lidokain	Lidokain toksisitesinde artma	Doz ayarlama.
- Antasitler (Ca ⁺⁺ , Mg ⁺⁺ , Al ⁺⁺⁺ , tuzlar)	Tetrasiklinler	Terapötik etkide azalma	Kombinasyondan sakınmalı
- Antasitler	Aspirin ve diğer salisilatlar	Enterik kaplı preparatların erken salıverilmesi	İlaçların alınması arasında 1-2 saat fark
- Kalp glikozitleri (Digoxin)	Eritromisin	Digoxin'in etkisinde artma	Kombinasyondan sakınmalı
- Heparin	Aspirin	Antikoagülan etki artışı	Kombinasyondan sakınmalı
- Midazolam (SSS ilaçları)	Eritromisin	Derin sedasyon	Hasta uyarılır.
- Fenitoin	Aspirin	Antiepileptik etkide artış	Doz ayarlama.
- Genel anestezipler	Adrenalin	Aritmi	Kombinasyondan sakınmalı
- Kombine oral kontraseptifler (östrojen, progesteron)	Rifampisin Tetrasiklinler Ampisilin	Kontraseptif etkide azalma, istenmeyen gebelik	İlave bir kontrasepsiyon yöntemi önerilir.
- Terfenadin	Eritromisin	Kardiyak aritmi riski	Kombinasyondan sakınmalı
- Aspirin	Naproxen	Naproxenin etkisinde azalma	İki ilaç birarada verilmez
- Metoklopramid	Atropin	Antagonizma (iki ilacın etkisinde azalma)	Kombinasyondan sakınmalı
- Betaresptör blokörleri (aterolol, propranolol, timolol...)	Adrenalin Fenilefrin	Hipertansiyon	Hipertansif kriz bir alfaadrenoreseptör blokörü ile önlenbilir (fetalamın)